

3. Να συμπληρώσετε στα τετραγωνίδια παράγωγα ουσιαστικά των επιθέτων που δίνονται. Στην έγ-
χρωμη στήλη σχηματίζεται παράγωγο ουσιαστικό του επιθέτου λαμπρός.

- α. λεπτός
β. αϊτιος
γ. άμελής
δ. άπνους
ε. ακριβής
στ. πρᾶος
ζ. άτακτος
η. κύριος
θ. θρασύς

α.									
β.									
γ.									
δ.									
ε.									
στ.									
ζ.									
η.									
θ.									

Γ. Γραμματική

1. Δευτερόκλιτα επίθετα

Όπως και στη ν.ε., τα επίθετα προσδίδουν μια **ιδιότητα** σε ένα ουσιαστικό. Στην α.ε. υπάρχουν δευτερόκλιτα και τριτόκλιτα επίθετα. Στα δευτερόκλιτα περιλαμβάνονται επίθετα **τρικατάληκτα** (δηλ. με τρεις καταλήξεις, μία για κάθε γένος) και **δικατάληκτα** (δηλ. με δύο καταλήξεις, μία **κοινή** για το αρσενικό και το θηλυκό και μία για το ουδέτερο). Συγκεκριμένα:

	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο	
τρικατάληκτα	-ος	-η -α	-ον	ὁ καλός, ἡ καλή, τὸ καλόν ὁ δίκαιος, ἡ δικάια, τὸ δίκαιον
δικατάληκτα	-ος	-ος	-ον	ὁ ἔνδοξος, ἡ ἔνδοξος, τὸ ἔνδοξον

➔ Παρατηρήσεις

1. Στα τρικατάληκτα δευτερόκλιτα επίθετα το **αρσενικό** και το **ουδέτερο** γένος κλίνονται σύμφωνα με τη **β' κλίση** των ουσιαστικών (βλ. Ενότητα 4), ενώ το **θηλυκό** κλίνεται σύμφωνα με την **α' κλίση** των ουσιαστικών (βλ. Ενότητα 6).
2. Το **θηλυκό** γένος των τρικατάληκτων δευτερόκλιτων επιθέτων κανονικά λήγει σε **-η**. Όταν, όμως, πριν από την κατάληξη **-ος** του αρσενικού υπάρχει **φωνήεν ή ρ-**, τότε λήγει σε **-α (μακρό)**, π.χ. ἀγαθ-ός, ἀγαθ-ή, ἀγαθ-όν, αλλά πλούσι-ος, πλουσί-α (προσοχή στον τονισμό, η λήγουσα είναι μακρά), πλούσι-ον και μικρ-ός, μικρ-ά, μικρ-όν.
3. Το **θηλυκό** των τρικατάληκτων δευτερόκλιτων επιθέτων στην **ονομαστική, γενική και κλητική** του πληθυντικού τονίζεται όπου και όπως το **αρσενικό** στις αντίστοιχες πτώσεις, π.χ. πλούσιαι, πλουσίων (αρσ.: πλούσιοι, πλουσίων).
4. **Δικατάληκτα** είναι κυρίως τα περισσότερα σύνθετα επίθετα σε **-ος**, π.χ. ὁ/ἡ ἔνδοξος, τὸ ἔνδοξον ὁ/ἡ ἀθάνατος, τὸ ἀθάνατον.

Ασκήσεις

1. Να κλίνετε τα ονοματικά σύνολα: ἡ ὡραία νῆσος, ὁ καλὸς μαθητής, τὸ γνήσιον τέκνον.
2. Να γράψετε τα επίθετα που δίνονται στην παρένθεση στον κατάλληλο τύπο, ὥστε να συμφωνοῦν με τα ἀντίστοιχα ουσιαστικά:

α. τὰς _____ συμφοράς (δεινός)	δ. οἱ _____ στρατιῶται (γενναῖος)
β. τὴν _____ πολιτείαν (δίκαιος)	ε. τοῖς _____ ἀνθρώποις (ἐντιμος)
γ. τῶν _____ δένδρων (ἄκαρπος)	
3. Να μεταφέρετε τα παρακάτω επίθετα στα ὑπόλοιπα γένη διατηρώντας τον ἀριθμὸ και την πτώση:

αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
α. τοὺς ἀρχαίους	_____	_____
β. _____	τῇ δεξιᾷ	_____
γ. τῶν θείων	_____	_____
δ. _____	αἱ ὠφέλιμοι	_____
ε. _____	_____	τῶν ὀλίγων
4. Να συμπληρώσετε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο της δεικτικής ἀντωνυμίας οὗτος, αὕτη, τοῦτο και, σε ὅσες περιπτώσεις εἶναι νοηματικά ἀποδεκτό, να μεταφέρετε τις προτάσεις στον ἄλλον ἀριθμὸ:
 - α. Οἱ τόποι _____ χθαμαλοί (= χαμηλοί, χωρὶς ορεινοὺς ὄγκους) εἰσιν.
 - β. Τὰ παιδιά _____ οὐχ ἐγίνωσκον τοὺς κινδύνους.
 - γ. _____ τὸ ἀριστεῖον λαμβάνει.
 - δ. Ἐκεῖνοι εἰς _____ τὸν ἀγῶνα κατέστησαν ἡμᾶς.
 - ε. _____ ἡ ψῆφος τοῦ δικαστοῦ ἐστίν.
5. Να ἐντοπίσετε στο παρακάτω κείμενο τα δευτερόκλιτα επίθετα και να τα μεταφέρετε στην ἴδια πτώση του ἄλλου ἀριθμοῦ και στα τρία γένη:

Ἀνὴρ πλούσιος Ἀθηναῖος μεθ' ἑτέρων τινῶν ἔπλει. Καὶ δὴ χειμῶνος σφοδροῦ γενομένου καὶ τῆς νηὸς περιτραπίσης οἱ μὲν λοιποὶ πάντες διενήχοντο, ὁ δὲ Ἀθηναῖος παρ' ἑκάστα τὴν Ἀθηνᾶν ἐπικαλούμενος μυρία ἐπηγγέλλετο, εἰ περισῶθειν. Εἷς δὲ τις τῶν συννεναυαγηκότων παρανηχόμενος ἔφη πρὸς αὐτόν· σὺν Ἀθηνᾷ καὶ χεῖρα κάνει.

Μῦθος του Αἰσώπου

Γλωσσικά σχόλια

μεθ' ἑτέρων τινῶν ἔπλει
ὁ χειμῶν
τῆς νηὸς περιτραπίσης
διενήχοντο (ρ. διανήχομαι)
τὴν Ἀθηνᾶν ἐπικαλούμενος μυρία
ἐπηγγέλλετο
παρανηχόμενος
σὺν Ἀθηνᾷ καὶ χεῖρα κάνει

ταξίδευε με καράβι μαζί με ἄλλους
η κακοκαιρία, η θαλασσοταραχή
αφού ανατράπηκε το πλοίο του
κολυμπούσαν
ἐπικαλούνταν συνεχῶς τὴν Ἀθηνᾶ τάζοντάς της
ένα σωρὸ πράγματα
που κολυμπούσε πλάι του
μαζί με τὴν ἐπὶ κληση σὴν Ἀθηνᾶ, κούνα και τα
χεῖρα σου

Πενίαν φέρειν οὐ παντός, ἀλλ' ἀνδρός σοφοῦ

Μένανδρος, Γινῶμαι Μονόστιχοι

Δεν μπορεί ο καθένας να αντέξει τὴ φτώχεια, παρὰ μόνο ο σοφός.

